

Tahrir'i Yeniden Düşünmek

Prof. Dr. Altan ÇETİN

Mısır'da yaşanan "özneleştirici" devrimin ardından Mısır yeni bir askeri maskaralık ile "nesneleşme" sürecine sokuldu. Burada sorun İslamcı veya muhafazakâr bir idarenin darbelenmesi meselesinden daha derin bir konudur. Konuya islamcı, sünni veya muhafazakâr perspektifinden bakarsak idrakimize giydirilen deli gömlekleri ile düşünmeye devam edeceğiz demektir. Konu bir coğrafyanın kendi kimlik ve şahsiyet algısına dairdir. Bir halkın kendisi olup olamama; kendi ben idraki ile düşünüp düşünemem kendisi için kendisi olma sorunudur. Olay daha geniş çerçevede Doğu Akdeniz'in siyaset ve vicdan haritasının yeniden şekillenmesi konusudur. Tahrir'de yaşanan devrimi destekleyenler meseleyi yapısal bağlamda bu manada düşünerek konuya yaklaşmışlardı ve yaklaşmaktalar. İdeolojik bir anlam dünyasının iktidar gibi geçici bir sürece dâhil olmasının yapısal değişim ve dönüşümler yanında teferruat kalacağı aşikârdır. Tahrir özneleşmeyi düşünmek ve hayır demektir!

Tahrir tarihi süreçte asırlık yüklerinden arınmasıydı bir coğrafyanın. Osmanlı sonrasında oluşturulan milliyetçi, sosyalist vs. süreçlerle algısı yönetilen bir toplumsal zamanın, gidişatı kendi tarafına çevirme iradesi ve talebiydi. Tahrir tarihin öznesi olmak iradesiydi. Kendi ülkesinin mazisi içinde kendini yönetecek akli kendinin belirlemesi, kendi vicdanını ve ruhunu tarihe taşıma iradesiydi Tahrir. Hala da öyle. Zamanı kendinin var oluşsal bir akış haline getirip sadece içinde yaşanmaya çalışılan bir süreler silsilesi olmaktan çıkarma derdiydi Tahrir. Kendi coğrafyasını geri almak ve onu insanlığın faydasına sunmak dileğiyle Tahrir. Son darbe ve sessiz uluslararası toplum Tahrir'in tahir kalmasına izin vermeyen o aklın yeni bir tezahürüdür sadece. Olan çağlayan suya sed vurma çabası, gelen baharı yok etmenin çaresini aramaktır. Ama bahar çiçekleri açtıktan sonra sonbaharın gelemeyeceği aşikârdır. Tahrir'in temsil ettiği devrim ve bahar bugün tanklar, çıkarlar ve uluslararası vurdumduymazlık ve ikiyüzlülükle kuşatılsa da var olma iradesinin önünde bunların ciddi bir manası olmayacaktır. Önemli olan akliselim ve kalbi selim ile düşünmeye devam etmektir. Mevcut durumu sabırla okumalı ve geleceği bu sabır içinde şekillendirmenin hesabına girmeliyiz. Hesap denildiyse bu hesabın sonunda çıkar olmadığını herkes bilmelidir. Bu vicdan ve umumi fayda hesabına şeffaf bir hesaptır. Tahrir'i yeniden hakiki manasına çevirmek iradesi bizden şu andan sabır ve teenni beklemekte. Tahrir'i düşünmek zamana ve tarihe karşı mesuliyetini düşünmek ve hayır demektir!

Tahrir güce dayalı bir retoriğin karşısında hayatın değerlerle değerlendirilmesi talebiydi. Çıkarların ve ikiyüzlülüklerin her şeyin değer ölçüsü olduğu bir zamana itirazdı Tahrir. Darbe sonrası yaşanan derin sessizlik ve darbe şaşaklığı da Tahrir'in bu itirazının ne kadar da haklı olduğunu gösterdi. Refah kapısı hemen kapanıverdi Gazze'nin yüzüne gümm diye!!! Suriye'deki zalim alkışlamakta yaşanan yeni anlamsızlığı. Manasını yitirmişlerin düzeninde bundan başka bir şey de beklenemezdi. Tahrir güce karşı hakkı savunmanın sembolüydü. Sistemin yapısına karşı duruştu. Suriye'de de başka bir derd yok esasında. İşin içine sızan modernlerin virüsleri bir yana beklenen budur. Darbenin yanında oturan Ezher şeyhi ve Ortodox patriği vicdan olmaları gereken bir topluma karşı gücün aracı olduklarını göstermekle yetindiler. Güç Mısır'ı kuşatmakta ve Tahrir kirletilen namusunun kurtulacağı zamanı beklemekte. Tahrir'i düşünmek sistemi düşünmek ve hayır demektir!

Tahrir, demokrasi denilen o büyülü zaman çocuğunun elinden tutup müstakbele yürüme talebiydi. Demokrasi sandığı ele geçirmek değil bir ülkenin toptan faydasına talip olmaktır. Bir ülkeyi tüm renkleri ile müstakbele taşımaktır. Demokrasi hukuk ve anayasadır. Demokrasi değerlerle düşünüp yasalarla hareket etmektir. Demokrasi ahlaklı hareket etme zihniyetinin modern adıdır. Yaşanan darbe ise demokrasinin ahlaksız bir hareket ile "halkın talebi ve yararına olarak!!!" katl edilmesidir. Yeni dönemin darbe teknolojisinde medya destekli halk yığınlarının öne sürülerek arkada kuklacıların çalışmaları vardır. Mısır için önemli olan sandığa gitme hürriyetinin gasp edilmemesi ve sandığın karartılmamasıdır. Bu olmadığı takdirde bu darbenin bir manası kalmaz. Bugün karartılan idare ve değerler yeniden kendisine hayat alanı bulur. Önemli olanın hükümete gelmek olmadığı yaşanması gerekenin hayata değer olmak olduğu bir kere daha görülmüştür. Tahrir ahlaklı hareket talebi olarak kaldığı sürece değerler kendine yeniden ortaya çıkma şansı bulacaktır. Tahrir'i düşünmek değerlerin yeniden değerlendirilmesini düşünmek ve hayır demektir!

Tahrir temiz siyaset talebidir. Bugün aslında yaşanan darbe Arap Baharı'nın beraatidir. Bu hareketlerin belli çevrelerin planlaması olduğunu söyleyenler bugün ABD ve Avrupa ile birlikte darbeyi sessiz ama umutlu gözlerle izlemekteler. Arap Baharı bu darbe ile kendisini temizlemiştir. Yaşananların belli global çevreleri ne kadar mutlu ettiği bu darbeye verdikleri tepkilerle görülmüştür. Tahrir temiz bir dünya talebidir. Halkın kendi öznesi olma talebine karşı Beşşar Esed'in İslamcılarının iktidar çabasının önüne böyle kesilir işte diyerek kendi diktatoryal mantığını temize çıkarma çabası da bu baharın diğer bir beraatidir. Diktatörün ağzından ideolojik kılıflara bürünmüş bir halde milletin vicdanı ve aklının değerlerle şekillenmiş iradesinin darbelenmesinin meşru görülmesi garabetidir bu. Tahrir'i düşünmek işte bu düzene karşı düşünmek ve hayır demektir!

Türkiye bu konjonktürde Tahrir'e sahip çıkmalıdır. Ancak Tahrir'e sahip çıkmak demek mevcut Mısır düzeni ile çatışmak değildir. Bilakis siyasi ve diğer unsurlarla Mısır'da derinleşmek demektir. Darbeyi alkışlamamak demek kapıları yüzümüze kapattırmak olmamalıdır. Bu sürecin geçici olduğu unutulmamalıdır. Türkiye tüm Mısır ile muhataptır. Bu konuyu değerlendirirken mezhepçi, ideolojik vesaire kavramların çok itina ile kullanılması zaruridir. Bazılarının ekmeğine yağ sürmenin manası yoktur. Mevcut kurulacak yapı ile ilişkilerin Mısır halkının maslahatı ve sandığın nezahetinin korunması adına çok dikkatli kurgulanması zaruridir.

Türkiye bu konuda geçmişi ve tecrübesi ile şu anda darbezede olan gruplara çok ciddi bir oryantasyon yapıp yaşadıkları travmayı hızla atlatmalarını sağlamalıdır. Bu da konunun sosyoloji politişinin diğer yönüdür. Bunun yanında Mısır ile devam eden kültür ve ekonomi bazlı ilişkilerin kesintiye uğramaması yukarı da iki maddenin gerçekleşmesi adına hayati önemdedir. Mısır'da Türkiye'nin çok değerli sivil inisiyatifleri vardır. Bunlar bu ülkeyi kılcallarına kadar tanımaktadırlar. Bu unsurların çok iyi organize edilip Türkiye-Mısır ilişkilerinin bu süreçten kalıcı zarar görmeden sahili selamete taşınması önemlidir. Üzüntümüzü ve duygularımızı derhal vicdanımızın bahçesine gömüp müstakbele bakmalıyız. Mısır halkının ve bölgenin maslahatı bize bunu dayatmaktadır. Sessiz bir uluslararası toplum ve yabancılaşmış bölgesel yapılar arasında yürütülecek siyasetin doğası başka türlü olamaz. Zor oyunu bozar. Kaderin hükmü ise oyunlar üstüdür. Ortadoğu olarak adlandırılan bölgedeki kaosun aşılması birleştirici ve yapıcı politikalara bağlıdır. Demokrasiyi anlayamayan oryantalist Müslüman imajının ötekileştirmelerine, bölgesel çıkarların her şeyin önüne geçtiği, demokrasi kavramının düpedüz Mısır güncelinde askıya alındığı bir ortamda Türkiye'nin bölgenin vicdanı ve ahlaki hareket aklı olarak zamanın ruhu, çağın gerçekleri, bölgenin çıkmazları ve kendi iç dinamikleri ve sakıncaları noktasından total bir bakışa muhtaç olduğu aşikârdır. Şu anda Mursi dönemi idarecileri cadı avına tabidirler ve Mübarek'in itham edildiği ne varsa onunla itham edileceklerdir. Bu bir rövanştır. Amr Musa'nın hükümet çalışmalarına katıldığı bir ortamda Mısır'da devrimden ve onun değerlerinden bahsedilemeyeceği açıktır. Mısır'ın yeni "Hristiyan başkanı" devrimin yeniden yoluna döndürüldüğünü iddia etse de olan sadece ve yalnızca her şeyin bölgesel ve küresel temennilere uygun hale getirilmesidir.

Hristiyan vurgumuz bir semavi dini ötekileştirmek adına değil harici bakışların bu anlamda bir şahsa bakışının, demokrasi adına bile olsa, nasıl objektif olamayacağı noktası dile getirmek adınadır. Haçlı Seferlerinden beri süre giden aklın olaya demokrasi gözlüğüyle bakamayacağı açıktır. Kavramların nasıl mahiyet değiştirebileceği Tahrir ile ortadır. Düne kadar bir ülkenin "demokrasi meydanı" iken bu gün aynı ülkenin "darbe meydanı" haline gelmiştir Tahrir. "Özgürlük" kavramının sembolü iken bugün "statükonun" zafer meydanı olmuştur. Çevredeki

monarşik, dikdatöryal veya güvenlik endişesindeki yapılar konuya bu statükonun kendi iktidarlarına sağlayacağı fayda açısından umutla bakmaktalar. Darbeciler ise bir menfaat birlikteliği durumundalar. Sisi ve Mahmud iki temel aktör. İkisi de Mursi'nin atadığı bürokratlar ve darbenin esas iki kahramanı oldular. Bir asker diğer mülkiyeli. Harbiye ve mülkiyenin totalda bir ülke edeceği mülahazasına dikkat etmek gerekir. Sisi'nin Mursi'den daha az dindar veya laik olduğunu sanmıyoruz. Burada sorun değinildiği üzere dini ve milli kavramlardan öte yapı ve sistem konusudur.

Türkiye durumu değerlendirip yol haritasını buna göre belirleyecek tecrübeye sahiptir. Şu an darbeye maruz kalan kesimlerin radikalleşmemesi, sandık yerine silaha sarılmamalarının sağlanması, zamanın adil rüzgârları önünde savrulmaya mahkûm bu darbenin önünde savrulmamaları gereği anlatılmalıdır. Mısır'ın ve halkının iyiliğinin her şeyden önemli olduğu gösterilmelidir. Denize düşen yılanı sarılmak zorunda kalmamalıdır. Kendilerini manasız bile olsa hukuk dışı hale getirmemelidirler. Sabır ve ferasetle müstakbele doğru yönelmelidirler. Zor zamanda erdem göstermek sancılı ve acılı olsa da sonuçları çok verimli bir meziyettir. Tahrir'i yeniden düşünüp hayır derken tüm bunları da düşünmek yerinde olacaktır.